

LUND
UNIVERSITY

En tidsinställd bomb?

Den politiska situationen mellan Iran och Israel

Veronica Gleizer
Elisabet Öhgren

Abstract

Den politiska relationen mellan Iran och Israel är sedan länge infekterad, präglad av retoriska fördömanden länderna emellan. Trots uppenbara motsättningar och ländernas geografiska närhet har en direkt militär sammandrabbning aldrig inträffat; ett faktum som dels förklaras i termer av kärnvapenutvecklingen i länderna. Denna kärnvapenutveckling i relation till den obefintliga diplomatiska kommunikationen mellan Iran och Israel utmynnar i ett kritiskt säkerhetspolitiskt läge, där en framtida kärnvapensammandrabbning befaras.

Genom tillämpning av Graham Allison's tre teorimodeller - *the Rational Actor Model*, *the Organizational Behaviour Model* och *the Governmental Politics Model* - analyseras ländernas olika säkerhetspolitiska initiativ i relation till varandra. Trots en påtaglig skillnad i de olika modellernas förklaringskapacitet och den begränsade insynen i ländernas interna politiska beslutsfattande, har de olika aspekterna av problematiken bidragit till särskilda slutsatser. Det tycks bara vara en tidsfråga innan en militär sammandrabbning sker mellan Iran och Israel, och frågan återstår om vem som attackerar först.

Nyckelord: Iran, Israel, Kärnvapen, "the Rational Actor Model", "the Organizational Behavior Model", "the Governmental Politics Model"

Antal ord: 9772

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Syfte och frågeställningar.....	4
1.2	Teori	5
1.3	Metod	6
1.4	Metodologisk avgränsning	6
1.5	Material	7
1.5.1	Källkritik	7
2	Teori	9
2.1	”Essence of Decision”	9
2.1.1	The Rational Actor Model.....	10
2.1.2	The Organizational Behavior Model.....	10
2.1.3	The Governmental Politics Model	11
2.2	Kärnvapen	12
2.2.1	Kärnvapens betydelse för stater	12
2.2.2	Internationella avtal rörande kärnvapen	13
3	Analys av Irans politiska initiativ gentemot Israel	15
3.1	The Rational Actor Model.....	15
3.2	The Organizational Behavior Model.....	17
3.3	The Governmental Politics Model	19
4	Analys av Israels politiska initiativ gentemot Iran	22
4.1	The Rational Actor Model.....	23
4.2	The Organizational Behavior Model.....	24
4.3	The Governmental Politics Model	26
5	Slutsats	29
5.1	Hur väl förklarar teorimodellerna situationen?	29
5.2	Varför har Iran och Israel inte attackerat varandra?.....	30
6	Referenser	32
6.1	Litteratur.....	32

6.2	Artiklar	32
6.3	Tidskrifter	33
6.4	Övrigt referensmaterial	33

1 Inledning

1.1 Syfte och frågeställningar

Iran är ett av de få länder som ännu inte har erkänt Israel som en självständig stat, utan anser snarare att landet är ett 'ockuperat territorium'. Detta ställningstagande grundas på att Israels historia kännetecknats av övertagande av palestinska och andra angränsande områden som för Israel fyller ett säkerhetspolitiskt värde. Detta till trots präglades relationen mellan länderna av ett nära samarbete mellan åren 1948-1979, innan den islamiska revolutionen i Iran förde relationen i en ny riktning. Sedan dess i allmänhet och tillsättandet av Mahmoud Ahmadinejad 2005 i synnerhet har relationen varit infekterad och präglats av retoriska fördömanden, hot om sammandrabbning och utvecklingen av kärnvapenindustrin i respektive land och i regionen (Peterson 2010-06-22).

Av alla de existentiella hot staten Israel har stått och står inför, såsom hotet från angränsande fiendestater, anses Iran idag utgöra det största. I synnerhet sedan 2005 har Iran varit hängivna till att störta den, enligt dem, sionistiska regimen som styr det israeliska landet - en inställning som den iranska regimen uttryckt vid upprepade offentliga tillfällen (Goodman 2011:1). Åsikterna kring om denna retorik samtidigt innebär att Iran vill 'radera Israel från världskartan' går isär, men uppfattas trots allt så av många internationella aktörer. Detta faktum i relation med den obefintliga kommunikationen mellan och kärnvapenkapaciteten i de båda länderna har bidragit till en kritisk säkerhetspolitisk diskussion angående den ömtåliga relationen mellan Iran och Israel och hur denna kan komma att utvecklas. Att Israel redan påstås besitta kärnvapen försvårar situationen ytterligare då detta anses ha varit startskottet till kärnvapenkapprustningen i regionen där dem själva och Iran utgör frontfigurer.

Irans uppenbara anti-semitiska retorik och Israels nästintill självutnämnda självförsvarsrätt till trots har länderna aldrig militäriskt sett sammandrabbat och ännu har inga tecken på kärnvapenaktivitet gentemot varandra kunnat påvisas. Med tanke på de båda ländernas geografiska närhet och ständiga motsättningar sedan Israels bildande kan man fråga sig varför denna sammandrabbning ännu inte har skett och huruvida en sådan kan komma att ske i framtiden. Varför har Iran och Israel inte attackerat varandra? Vilken roll har den potentiella förekomsten av kärnvapen spelat i detta och finns det en risk för en framtida krigsföring?

Syftet med denna uppsats är att med hjälp av Graham Allison (och Philip Zelikow¹) bok *Essence of Decision* undersöka den instabila politiska situationen mellan Iran och Israel. Genom tillämpning av de tre teorimodellerna *the Rational Actor Model*, *the Organizational Behavior Model* och *the Governmental Politics Model* kommer de olika parternas beteende och anledningen till detta vid tidigare politiska händelse att analyseras för att sedan relateras till en potentiell framtida sammandrabbning. Anledningen till att vi har valt att tillämpa dessa teorimodeller är för att de syftar till att beskriva länders utrikespolitiska agerande och säkerhetspolitiska initiativ, något som många andra modeller är otillräckliga för. Går relationen mellan parterna att förklara utifrån de tre analysmodellerna presenterade i *Essence of Decision* och är det någon av de tre som fungerar bättre än den andra? Dessa frågor kommer vi att diskutera i slutet av denna uppsats efter att de alla har applicerats på Iran och Israels relation och vad det i sådant fall kan bero på.

1.2 Teori

Analysen av Israels och Irans politiska situation och en framtida potentiell sammandrabbning kommer alltså att utgå ifrån Graham Allison bok *Essence of Decision* (1971, reviderad 1999) och dess tre analysmodeller *the Rational Actor Model*, *the Organizational Behavior Model* och *the Governmental Politics Model*. De tre modellerna kommer att appliceras var för sig på länderna för att sedan ställas i kontrast till varandra. Slutligen kommer modellerna att utvärderas med syftet att se vilken som förklarar konflikten mellan Iran och Israel bäst och varför en militär sammandrabbning ännu inte har ägt rum.

De tre modellerna har gemensamt att de alla anammar vissa av realismens värdegrunder. Däremot ska det understrykas att realismen i sig inte kommer att utgöra en teoretisk grund för uppsatsens innehåll utan kommer snarare att fylla en förklarande funktion gällande återkommande centrala begrepp av stor betydelse för analysen.

Mer ingående om de olika teorimodellerna och realismens centrala begrepp följer i kapitel 2.

¹ Philip Zelikow reviderade den andra upplagan av boken tillsammans med Graham Allison år 1999. Däremot kommer vi att benämna boken som Allison i denna uppsats av förenklingsskäl, då teorierna vi använder oss av i grund och botten är hans och inte Zelikows.

1.3 Metod

Vi kommer att göra en fallstudie på relationen mellan Iran och Israel genom applicering av teorimodellerna från boken *Essence of Decision*. För att kunna göra detta krävs en relevant empirisk grund för frågeställningen i fråga, vilket förutsätter väl valda situationer att analysera (Esaiasson m.fl., 2010:121-122).

I följande uppsats består dessa av Irans och Israels centrala värderingar och agerande i deras respektive utrikespolitiska initiativ samt kärnvapens betydelse för staterna.

Analysen kommer även att ha en teoriprovande karaktär då vi syftar till att avgöra i vilken utsträckning de olika modellerna är applicerbara på vår specifika frågeställning (Esaiasson et al, 2010:122).

1.4 Metodologisk avgränsning

I denna uppsats kommer vi att fokusera på hur relationen mellan Iran och Israel ser ut och vilka incitament som föreligger för att eller för att *inte* attackera varandra. Detta kommer även att kontrasteras med vilken betydelse en eventuell förekomst av kärnvapen har för relationen och en framtida sammandrabbning.

Vi har inte för avsikt att föra ett resonemang kring huruvida ett av ländernas beteende är mer rättfärdigat än det andra då vi strävar efter ett objektivt förhållningssätt till denna aspekt av problematiken. Vi kommer även att koncentrera uppsatsen till enbart dessa två länder i den mån det är möjligt – Israels konflikt med de angränsande arabstaterna och Irans relationer med dess allierade kommer att nämnas som en del av ländernas politiska utveckling men relationerna i sin helhet kommer inte att diskuteras eller (o)rättfärdigas.

Vi hoppas även kunna utesluta externa faktorer och deras inverkan på situationen i största möjliga mån, trots att de nödvändigaste för en empiriskt korrekt analys självklart kommer att analyseras. Däribland återfinns USA och FN, främst gällande deras inställning till kärnvapenaktiviteten i Iran och Israel. Denna avgränsning har gjorts för att koncentrera uppsatsen till förmån för vår frågeställning. Vi kommer därför inte heller att se på kärnvapens ursprung och rent tekniska aspekt utan begränsa oss till att översiktligt beskriva dess betydelse för världspolitiken och för relationen mellan Iran och Israel.

Det finns likväl ingen ambition från vår sida att analysera förloppet ur andra teoretiska perspektiv, då vi anser att appliceringen av de tre teorimodellerna och centrala realistiska begrepp kommer att ge en tillräckligt bred bild av problematiken.

Slutligen är syftet med denna uppsats *inte* att göra en generalisering angående huruvida Allison's teorimodeller kan anpassas till samtliga mellanstatliga

konflikter utan snarare om de kan, och i sådant fall i vilken utsträckning, appliceras på Irans och Israels specifika situation.

1.5 Material

Graham Allisons bok och teorimodeller utgör alltså grunden för vår analys då den är uppbyggd på ett för vår uppsats syfte förmånligt sätt. Denna statsvetenskapliga klassiker har blivit risad och rosad i den akademiska världen, men då vi endast kommer att använda oss utav den rent teoretiska delen och inte den applicerande, anser vi att källan är berättigad.

Vi har genom akademiska databaser kompletterat *Essence of Decision* med olika artiklar gällande vår specifika frågeställning. Utifrån dessa artiklar har vi även funnit webbplatser och diskussionsforum som varit användbara för analysen. Med hjälp av dagstidningar såsom "The Jerusalem Post" och tidskrifter som "Världspolitikens dagsfrågor" har vi fått en bredare syn på situationen mellan Iran, Israel och förekomsten av kärnvapen. För att hitta underlag till de olika nationella och internationella institutionerna har vi dels sett till deras officiella webbsidor, men även genom generell facklitteratur. För definitioner av olika begrepp har vi vänt oss till Nationalencyklopedin som bemannas av experter och vars information måste genomgå prövning innan publicering.

Vi har alltså främst byggt vår analys på sekundärmaterial då primärmaterial inom området har varit svårtillgängligt.

1.5.1 Källkritik

Det ska understrykas att Allison i *Essence of Decision* analyserar en specifik situation till vilken han har haft tillgång till unikt material angående USA:s beslutsfattande i situationen. Då vi snarare kommer att undersöka varför en sammandrabbning *inte* har skett och endast har tillgång till en begränsad mängd material och insyn i ländernas beslutsfattande, kommer vår analys att skilja sig avsevärt från Allisons.

Vi inser vikten av att analysera *Essence of Decision* utifrån ett källkritiskt perspektiv och att inte låta personliga eller förutfattade meningar påverka våra slutsatser. För att undvika kritik av detta slag har vi valt att komplettera denna bok med ett omsorgsfullt val av diverse litteratur, akademiska artiklar och annat publicerat material. Vår ambition är en uppsats med hög reliabilitet vilket förutsätter källor med en hög tillförlitlighet.

Att studera länders gemensamma, och enskilda, politiska historia kräver även det ett objektivt ställningstagande då författare av böcker och artiklar kan inneha en partisk synvinkel. För att öka arbetets validitet har vi därför även i denna aspekt sökt oss till så varierande källor som möjligt. Tillsammans utgör dessa ett källkritiskt förhållningssätt för vår uppsats. Med hjälp av löpande referering och

fokus på lättillgängliga och relevanta källor kommer detta att bidra till en hög intersubjektivitet.

2 Teori

Nedan följer en utförlig beskrivning av de teoretiska modeller som analysen kommer att utgå ifrån.

De *realistiska begrepp* som fyller en förklarande funktion av stor betydelse för de tre teorimodellernas uppbyggnad består av antaganden om staters karaktärer. Stater och dess politiska initiativ definieras i termer av maktbalans och tillfredställande av nationella intressen, främst av en säkerhetspolitisk natur. Det internationella systemets anarkiska karaktär bidrar till att stater betvivlar andras intentioner och en minskad tilltro till internationella institutioners påverkan i politiska sammanhang. Dessa antaganden ger tillsammans upphov till ett säkerhetsdilemma vilket kan liknas vid situationen som Iran och Israel idag befinner sig i. De båda länderna tycks upprusta sig av en rationell anledning då ”*the strong [states] do what they can and the weak [states] suffer what they must*” (Mingst, Arreguín-Toft 2008:71). Denna rationella synvinkel på staters agerande är central i *the Rational Actor Model* samtidigt som *the Organizational Behavior Model* snarare tillämpar institutionalismens tankar kring internationella institutioners centrala roll för staters interaktion med varandra (Mingst, Arreguín-Toft 2008:78-80).

2.1 ”Essence of Decision”

Graham Allison's bok *Essence of Decision* är en statsvetenskaplig klassiker i vilken han syftar till att förklara händelseförloppet i oktober 1962, som följde av att USA upptäckte att Sovjetunionen utvecklade kärnvapenmissiler på Kuba, utifrån tre olika teorimodeller.

Modellerna, *the Rational Actor Model*, *the Organizational Behavior Model* och *the Governmental Politics Model*, förklaras och analyseras utifrån deras respektive teoretiska grund för att sedan ställas i kontrast till varandra genom applicering på händelseförloppet/konflikten ifråga. Vilken av modellerna förklarar bäst händelseförloppet och USA:s och Sovjetunionens initiativ under dessa sex dagar 1962? USA:s och Sovjetunionens ledare lyckades nå en diplomatisk lösning inom loppet av dessa sex kritiska dagar och det av världen fruktade kärnvapenkriget inleddes aldrig. Varför?

På samma sätt som Allison angrep och analyserade problematiken kring detta, kommer vi att analysera relationen mellan Iran och Israel. Genom att applicera de tre olika modellerna på länderna var för sig för att sedan ställa dem i relation till varandra, hoppas vi kunna nå en slutsats kring varför en attack ännu inte har ägt rum och huruvida det kan komma att göra det.

2.1.1 The Rational Actor Model

En stor del av den allmänna politiska debatt som pågår idag härstammar från *the Rational Actor Model*. Kärnan i denna analysmodell ligger i att man genom en analys av politiska aktörers mål och medel försöker förklara internationella händelser. Hur agerar en aktör när denne konfronteras med ett internationellt dilemma? Vilka mål har en aktör med en viss handling?

John Harsanyi, en framstående rationalitetsteoretiker, påstår att "[...] if a person acts rationally, his behavior can be fully explained in terms of the goals he is trying to achieve" (Allison, 1999:119).

När det kommer till invasioner menar *the Rational Actor Model* med ovanstående i åtanke att stater handlar i ett defensivt syfte – man vill säkra sin ställning inom ett visst område (Allison, 1999:13). Det förutsätts i modellen att det som måste förklaras är en aktion i form av ett beteende, som i sin tur reflekterar en intention. Man förutsätter att aktören i fråga är en nationell regim och att aktionen är en noga kalkylerad lösning på ett strategiskt problem. Vilket mål hade regimen i sina handlingar och var dessa ett rationellt val med hänsyn till nationens objektiv? Rationella aktörer vill maximera sin vinst genom att välja det mest ändamålsenliga tillvägagångssättet. Spelteorier formas efter samma logik, där aktör A's bästa alternativ beror på hur aktör B väljer att agera (Allison, 1999:15-17). Uppstår det en spelteoretisk situation där parterna är omedvetna om den andres initiativ, ligger det i de båda rationella aktörernas intresse att vinstmaximera det individuella initiativet. Detta kan innebära nyttjandet en offensiv krigsföring (Allison, 1999:55,14).

Ekonomen Thomas Schelling har i sitt verk *The Strategy of Conflict* formulerat ett antal propositioner, främst gällande kärnvapeneran och terrorbalansen: "In a situation of mutual deterrence, the probability of nuclear war is reduced not by the balance (number of forces on the two sides) but rather by the stability of the balance. A balance is stable if neither opponent, in striking first, gains the advantage of destroying the other's ability to strike back" (Schelling, 1960:232). Han menar samtidigt att i en obalanserad situation, där en av parterna är sårbar gentemot den andra, kan en rationell motståndare kan välja att attackera först och därmed förstöra den sårbara partens militära kapacitet. I en stabil balans kan varje part utföra denna första attack, vilken med förekomsten av kärnvapen kan innebära en oacceptabel civilrättslig skada. På grund av detta, anser Schelling att ingen rationell part skulle tillta kärnvapen då ett sådant initiativ skulle fördömas moraliskt både på internationell och på nationell nivå (Allison, 1999:15).

2.1.2 The Organizational Behavior Model

Ett lands regering och dess initiativ förklaras i *the Organizational Behavior Model* som utfallet av olika organisationers inverkan på beslutsprocessen. Man ser inte regeringen som ett enhetligt beslutsfattande organ, utan som samlingen av många

organisationers inverkan. En regerings beteende reflekterar därmed de individuella verksamheterna av dessa olika inrättningar, vilka statsledningen i viss mån kan koordinera men inte överstatligt kontrollera, då organisationerna är styrda av inbördes mönster och mindre av rådslagna val. (Allison, 1999:143).

Modellen utgår ifrån att regeringar och dess interna institutioner alltid innefattar olika organisatoriska arbetsgrupper, där var och en av dessa är specialiserade på diverse sakfrågor som de är ansvariga för att bedriva. Dessa organisationers (arbetsgruppers) initiativ skiftar beroende på de sakfrågor deras specifika grupp behandlar, men processen för detta styrs av etablerade rutiner i enlighet med det specifika forumets syfte. Om en viss organisations struktur och behandlingsprocess skall förändras, sker detta ofta gradvis över en längre tidsperiod på grund av de långt tillbaka etablerade procedurerna. Vid inträffande av extremt sällsynta situationer kan de påverkade organisationerna dra lärdom av detta men fortfarande med sina grundständpunkter som stöttepelare (Allison, 1999:144).

För att förklara enskilda staters agerande och syfte enligt *the Organizational Behavior Model* ska man sammanfattningsvis inte se på en stat eller dess statsledning som en enhetlig aktör, utan snarare som en grupp av organisationer med olika fokus, syfte och beteende. Vid bedömning av olikartade politiska situationer tillämpar de olika områdesansvariga organisationerna de regler, rutiner och processer som enligt facit är de mest effektiva för situationen. Detta påstås förenkla kommunikation och produktiviteten olika organisationer emellan. De slutsatserna som dras här, ligger sedan till grund för staters handlande och det mönster detta följer (Allison, 1999:144, 152).

2.1.3 The Governmental Politics Model

Den tredje modellens, *the Governmental Politics Model*, fokus ligger på den hierarkiska formationen i länders respektive regeringar.

Till skillnad från *the Organizational Behavior Model* - som förklarar regeringars handlingar och beslut genom en samling av organisatoriska beslut - förklarar denna modell handlingarna och beslut som ett resultat som formats och påverkats av de få representanterna i landets motsvarighet till regering, ett lands *inre krets*.

I kontrast till *the Rational Actor Model* - som ser staten som *en* beslutsfattande aktör - ser man här till de flertaliga individer som inte utifrån rationella förutbestämda beslut utan snarare utifrån förhandlingar och diskussioner om den politiska sakfrågan ifråga, fattar ett gemensamt beslut (Allison, 1999:255). Dessa individer bidrar med olika synvinklar och ståndpunkter på de utrikespolitiska problemen landet ställs inför, vilket i förlängd mening även influerar beslutsfattandet. Beroende på den aktuella sakfrågan skiljer sig åsikterna och därmed stödet till statens ledning åt. Om ledningen inte lyckas att få med dessa individer - som finns i regeringens inre krets - i sin tankegång leder det oundvikligen till meningskiljaktigheter och därmed en oförmåga att fatta ett

beslut. För att undvika en sådan situation bör en ledares prioritet ligga i att skapa samförstånd och enighet inom gruppen i bästa möjliga mån.

En annan faktor som påverkar beslutsfattandet är det aktuella problemets omfattning. Komplicerade och ibland kontroversiella utrikespolitiska frågor, såsom inställning mot och förekomsten av kärnvapen i vissa länder, förutsätter korrespondens mellan många fler aktörer och utvecklas därför under en längre tidsperiod (Allison, 1999:256-257).

För att kunna förklara uppkomsten av vissa beslut inom vissa regimer är det alltså essentiellt att lokalisera och definiera alla de parter som tagit del av diskussionen och de förhandlingar, koalitioner och/eller kompromisser som påverkat utfallet (Allison, 1999:257). Om man genom analys av den individen som har mest makt i en grupp eller organisation och dennes intentioner, kan man då dra slutsatser om beslutsfattandets innebörd? *The Governmental Politics Model* ser ett sådant antagande som alldeles för snävt och att beslutsfattande istället är en produkt av flera individers delaktighet (Allison, 1999:258). Diskussionen kring ett politiskt besluts underliggande orsaker kan i många fall vara problematiskt, då det är en process som ofta sker bakom stängda dörrar. Utan en reell insyn resulterar detta endast i spekulativa antaganden. Denna problematik framhävs ytterligare senare i uppsatsen, då denna brist på insyn påverkat vår analys utefter denna modell negativt vilket fört den i en mer generell riktning.

2.2 Kärnvapen

Spekulationerna kring Irans tillverkningsförsök och Israels innehav av kärnvapen är idag många och tycks spela en kritisk roll i ländernas relation till varandra. Vilket syfte fyller egentligen ett kärnvapeninnehav för dessa stater i synnerhet och för hela världssamfundet i allmänhet?

2.2.1 Kärnvapens betydelse för stater

Sedan andra världskrigets slutskede och USA:s kärnvapenattack av de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki år 1945 har kärnvapen, dess destruktiva effekt och spridning blivit ett globalt fenomen. Trots att detta var den första och sista gången kärnvapen använts i ett avskräckande och militärt syfte (bortsett från kontrollerade kärnvapentester) har den sedan dess expanderande kärnvapenindustrin lett till att fler aktörer lättare kan förvärva den nödvändiga teknologin (Baylis et al 2008:388-390). Vad innebär denna spridning och vilka konsekvenser kan komma att väntas?

Det pågår en kontroversiell debatt angående vilken effekt kärnvapen har på staters incitament att starta krig. Har förekomsten av kärnvapen ökat risken för ett fullskaligt världskrig? Har kärnvapen i den bemärkelsen ett destabiliserande inflytande? Eller försäkrar existensen av kärnvapen snarare fred, då dess destruktivitet hindrar rationella beslutsfattare från att ta tillta det medlet?

Kenneth Waltz och Scott Sagan diskuterar dessa frågor i sin avhandling *the Spread of Nuclear Weapons: A Debate*, med utgångspunkt i situation mellan Indien och Pakistan 2007 då de båda länderna möjliggjort kärnvapentillverkning.

Waltz och Sagan utgör två motpoler i debatten, där Waltz menar att fler kärnvapen kan vara bättre i ett avskräckande syfte. Han bygger sitt resonemang på antagandet om att på samma sätt som kärnkraft fungerade som avskräckningsmedel och upprätthållande av stabilitet under det kalla kriget mellan USA och Sovjetunionen, kan kärnvapen fylla samma funktion i andra liknande konfliktsituationer (Sagan, Waltz 1995). Sagan menar å andra sidan att en spridning och därmed ökning av kärnvapen skulle ha motsatt effekt och leda till oundvikliga krig mellan kärnvapenkapabla stater (Mingst, Arreguín-Toft 2008:252). Sagan och andra likasinnade förespråkar de internationella avtal, såsom *the Non-Proliferation Treaty* (NPT), som vill begränsa förvärvet och spridningen av kärnvapen. Medhållare till Waltz synvinkel hävdar dock att trots internationella samarbetens fördelar, kan de inte lindra det säkerhetsdilemma som många stater konfronteras med på grund av kärnkraftens destruktivitet.

Problematiken kring diskussionen om kärnvapen och kärnkraft ligger i staters incitament med och inställning till dem. Vissa länder har kärnkraftsverk men inget incitament till att tillverka kärnvapen. Andra länder har viljan och kapaciteten att tillverka kärnvapen, där vissa är ute efter en säkerhetsförsäkring och andra efter att aktivt utnyttja vapnets destruktivitet. Denna definitionsproblematik bör hållas i åtanke i nästkommande kapitelns analys.

2.2.2 Internationella avtal rörande kärnvapen

Inte långt efter händelserna 1945 startade internationella initiativ för att begränsa spridningen av kärnvapen, vilka sedan dess har varit präglade av överenskommelsekomplikationer mellan de inblandade staterna. Trots dessa etablerades *the International Atomic Energy Agency* (IAEA) 1957 som implementerade ett övervakningssystem (*safeguards*) av stater för att säkerställa att kärnkraftsenergiprogram inte användes för militära syften och skapandet av kärnvapen, utan snarare för energiutvinnanden syften. Icke-spridningsförsöket kulminerade efter ett antal olika FN-avtal och förhandlingar mellan USA och Sovjetunionen i *the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons* (NPT) 1970. NPT innebar att nationer som redan besatt kärnvapen inte skulle sprida dem till övriga länder, vilka i sin tur obligerade sig till att inte försöka framställa kärnvapen på egen hand (Baylis et al 2008:396).

Flera år senare var det dags för Mellanösternländerna att ansluta sig till NPT. I och med detta försök blev NPT:s utmaning uppenbar: varken Israel, Indien eller Pakistan uttryckte eftergivenhet till avtalet. Trots att avtalet redan skrivits under av 188 stater världen över, däribland Iran, insåg man svårigheten i att befästa det universellt. Detta bekräftades när det uppenbarades att både Indien och Pakistan utfört kärnvapentester. Man insåg nu att spridningen av kärnvapen var på väg in i en ny era av ovissheter kring specifika staters incitament gällande kärnvapen (Baylis et al 2008:394,398).

Idag misstänks både Iran och Israel för innehav av kärnvapen, eller åtminstone för innehav av den nödvändiga teknologin för att tillverka dem - en misstanke vi kommer att återkomma till senare i uppsatsen.

3 Analys av Irans politiska initiativ gentemot Israel

Sedan den islamistiska revolutionen 1979, då Iran gick från att vara ett shahvälde till en stark islamistisk republik, har det hållits 28 allmänna val. Detta vittnar om en hög valfrekvens med nästan ett nationellt val per år. Men trots denna höga frekvens av valdeltagande, betyder det inte att den islamistiska republiken uppfyller kraven för demokratisk legitimitet. Spekulationer kring det senaste parlamentsvalet (2008), då president Ahmadinejad förlängde sin sittande mandatperiod, har varit många och berör dels de olika partiernas sammansättning men även om det inträffat valfusk (Jönsson, 2008:3).

I Iran är det presidenten tillsammans med den religiösa ledaren, Ayatollah Khamenei, som besitter den beslutsfattande makten. Även rättssystemet är religiöst präglad då det bygger på *sharialagarna* - alla lagar och politiska beslut ska följa Islamska värderingar (Jönsson, 2008:17-18). I samband med detta har religionsfriheten i landet avskaffats och den icke-muslimska befolkningen missgynnats. Med grund i dessa krav på ett islamistiskt styrt samhälle har Iran även utvecklat ett samarbete med extremistgrupperna Hamas och Hezbollah, palestinska respektive libanesiska islamistiska rörelser, som bedriver sin verksamhet efter liknande värderingar (Nationalencyklopedin).

Iran anses vara ett av de mest inflytelserika länderna i Mellanöstern med nära förbindelser till Syrien och Libanon, men även handelsförbindelser med stormakter som Ryssland och Kina.

Nedan följer en analys av Irans politiska initiativ gentemot Israel, genomförd genom applicering av de tre olika analysmodeller som vi presenterat tidigare i uppsatsen. I efterföljande kapitel följer motsvarande från Israels sida.

3.1 The Rational Actor Model

Inom denna modell ses den iranska nationella regimen (och alla andra inblandade regimer) som en individuell politisk aktör vars säkerhetspolitiska initiativ består av lösningar på landets strategiska problem.

I detta fall kommer vi främst att använda oss av Irans förhållning till kärnvapen som analysnivå.

Enligt *the Rational Actor Model* och med hänsyn till Irans religiösa politiska tendenser skulle en iransk invasion av Israel kunna berättigas ur ett vinstmaximerande perspektiv. Genom en sådan skulle man kunna upprätthålla sin

dominerande militära och politiska ställning i regionen. En ställning som Israel som enda land står i vägen för. En invasion av Israel skulle dock även medföra negativa aspekter, där en risk för förlust av tusentals muslimer och det religiösa centret Jerusalem föreligger. Är en invasion således det rationella valet för Iran och skulle vinsterna vara större än förlusterna?

Sedan revolutionen 1979 har Iran aktivt försökt att utöka sin urananrikning med syftet att utveckla sin kärnkraftsteknologi. Den iranska regeringen har försvarat detta initiativ genom att åsyfta kärnkraftens energiutvinnande natur (Mingst&Arreguin-Torft 2011:254). Trovärdigheten i detta kan dock diskuteras då Iran är världens fjärde största utvinnare av olja vilket bör säkra landets energitillgång utan kärnkraft (Nationalencyklopedin). Iran har som medlem i NPT förbundit sig till avtalets krav på nedrustning och icke-spridning av kärnvapen, krav som skall upprätthållas genom IAEA inspektioner (UN, 2011-12-17). Dock har Iran inte hållit sin del av avtalet då landet vid ett flertal gånger under de senaste tio åren påkommit med utvecklingsförsök av landets kärnvapenframställning. År 2005 bemötte Ahmadinejad dessa anklagelser med att det var Irans rätt som medlemsstat att anrika uran i fredliga syften och att landets andra påstådda syften inte kunde bevisas (M. Greenblum 2006:83,62).

Trots detta har IAEA och FN beslutat att sanktionera Iran ekonomiskt, vilket den iranska regimen beskyller sin ärkefiende USA för då de anses vilja förhindra landets ekonomiska och politiska utveckling i allmänhet. Denna amerikanska vilja att lägga sig i Irans politik, vilken framhävdes ytterligare i och med den amerikanskt ledda anticipatoriska invasionen i Irak 2003 och utnämmandet av Iran som en del av ”*the axis of evil*”², tolkas som ett incitament för Iran att skaffa kärnvapen. Med ett innehav av kärnvapen skulle Iran kunna stå emot hotet från USA, som tidigare aldrig attackerat ett land som besuttit kärnvapen, då detta skulle anses som en alltför riskfylld invasion (Mingst&Arreguin-Torft 2011:254-255).

Enligt *the Rational Actor Model* tycks den rädsla föreligga även för en iransk kärnvapenattack av Israel, då en sådan skulle leda till att Israel och deras allierade, däribland USA, skulle svara med samma mynt. En sådan motattack skulle motarbeta Irans mål att säkra sin ställning i Mellanöstern vilket i förlängd mening innebär att ett kärnvapenkrig i nuläget inte är aktuellt från Irans sida. Dock kan resonemang även föras kring hur Irans framställning av kärnvapen kan neutralisera Israels innehav av dem. I en sådan situation skulle Iran trots allt säkra sin dominerande ställning i regionen då inte heller Israel i en provocerad situation skulle våga tillta det medlet.

² Bush-administrationen utnämnde efter 11/9 och invasionen av Irak 2003 Nordkorea, Pakistan och Iran som *the axis of evil* – länder vars terrorismanknyta verksamheten behövde stoppas.

3.2 The Organizational Behavior Model

The Organizational Behavior Model menar att regeringen inte är det enhetliga beslutsfattande organet, utan att det även finns andra organisatoriska instanser som påverkar regeringens politiska initiativ. Vilka sådana grupper finns i Iran och vad formar deras intressen? Kan dessa organisationers intressen och värderingar vara så starka och djupt rotade att de för riksdagens (eg. de auktoritära ledarnas) beslut i en annan riktning?

Det som sedan tidigare konstaterats är att religionen fyller en stor funktion i Irans politik då landets politiska beslut ofta är starkt influerade av islamistiska grundtankar. I vilken utsträckning kan man förklara Irans agerande utifrån religiösa organisationer och deras värderingar? Nedan följer några olika grupperingar inom det mest inflytelserika skiktet i Iran som alla har gemensamt att de ser Israel som en oberättigad stat.

- Den religiösa extremhögern – frontfigureras av president Ahmanadinejad, hans religiösa rådgivare Ayatollah Yazdi samt ordföranden i Väktarrådet
- Ortodoxa provinsmullor – representeras av den högste andlige ledaren Ayatollah Khamenei och ett stort antal parlamentsledamöter
- ”Penningmullor” – i denna grupp återfinns bland andra expresidenten Rafsanjani, religiösa grupper, köpmän och oljeindustrin (Jönsson, 2008:31).

Den religiösa ledaren Ayatollah Khamenei styr enhälligt den iranska militärens initiativ och står även för det nationella beslutsfattandet i säkerhetsfrågor. President Ahmanadinejad å sin sida utser hälften av medlemmarna i Väktarrådet vilket ger honom en indirekt kontroll över dem som kandiderar i nationella val, men även över iransk lagstiftning (M. Greenblum 2006:75). Denna kontroll tycks även påverka den iranska befolkningens stöd.

Irans befolkning ser positivt på landets kärnvapenprogram och är därmed skeptiska till den kritik och de sanktioner som riktats mot Iran. Iranierna tycks se kärnvapeninnehav som en nationell stolthet och som ett nödvändigt medel för att driva ut USA ur regionen. I och med detta vill man avveckla den israeliska högfärdigheten och därmed stärka Irans position i Mellanöstern. Även de iranier som inte sympatiserar med *mullahcracy*³ tycks ställa sig positiva till landets framställning av kärnvapen (Mingst&Arreguin-Toft, 2011:255).

Dessa djupt rotade allmänna åsikter i relation till majoriteten av befolkningens starka religiösa tro, medför att det i Iran finns många intressestyrda koalitioner. Politiska partier är tillåtna, men uppnår sällan en högre status än ideella organisationer, då det enbart är enskilda personer som får ställa upp i allmänna

³ Ett styrelseskick där guds vilja prioriteras framför folkets vilja, upprätthållet av Islamska präster

val. Dessa måste i sin tur godkännas av de religiösa ledningsgrupperna, vilket förutsätter att de besitter 'rätt värderingar' (Nationalencyklopedin). Förutom dessa inhemska grupper, finns det andra islamistiska grupperingar som stöds av den iranska regeringen. Extremistgrupperna Hamas, Hezbollah och Amal verkar alla ha en nära förbindelse till Iran, där Iran tycks agera ekonomisk sponsor för gruppernas ändamål (Jönsson, 2005:21). De shiastyrda grupperna Hezbollah och Amal har efter dessa förbindelser fått ett så starkt inflytande i Iran att de numera ses som respekterade politiska partier.

Vid undersökning av vilka organisationer som skulle kunna hindra en potentiell iransk invasion av Israel, ligger fokus på FN och därigenom NPT. Som medlemmar i NPT har Iran ett antal riktlinjer att följa, bland annat att kärnkraft enbart får framställas för fredliga och energiutvinnande syften. Efterföljs inte dessa riktlinjer eller om Irans intentioner med kärnkraften kan ifrågasättas, följer sanktioner i form av tillbakadragna lån från Världsbanken, finansiellt stöd från USA och medlemskapet i WTO⁴. Trots hot om dessa sanktioner, där några redan är införda, har Iran utökat sin urananrikning och utveckling av kärnvapen (The Jerusalem Post 2011-12-16).

Iran verkar alltså vara väldigt angelägna om att fortskrida med sin kärnvapenutveckling och med den sin starka ställning i regionen. Men hur strikta sanktioner skulle landet klara av rent ekonomiskt? Och hur stor påverkan har ovannämnda organisationer på Irans beslutsfattande i frågan? Iran har sedan hösten 2004 blivit en stark allierad till Kina, då Kina importerar stora mängder olja och gas från Iran (Jönsson, 2005:24). I utbyte har Kina varit en bidragande faktor till Irans kärnvapenframställning genom försäljning av avancerad teknologi av missiltillverkning, något som kritiserats starkt av västvärlden. Den iranska försvarsministern har kommenterat samarbetet som att: *"Våra gemensamma fiender besitter avancerad militär teknologi och otvivelaktigt skulle de förlita sig på denna teknologi i eventuella framtida krig. Därför synes det nödvändigt att både Iran och Kina tillsammans uppgraderar sin teknologi och försvars- och militära ändamål"* (Jönsson, 2005:25).

Kina kan i detta anseende tolkas som en organisation med egna djupt rotade intressen som genom samarbete med Iran påverkar deras beslutsfattande. Detta påvisar att Iran har stöd från vissa stater angående deras utveckling av kärnvapen och därmed kanske även deras användning av dem i framtiden. Så länge Iran uppfyller sin del av samarbetet, fyller ett fördömande av deras kärnvapentillverkning ingen funktion för Kina och andra länder i liknande samarbetskoalitioner med Iran.

Sammanfattningsvis tycks de inhemska organisatoriska instanserna besitta en relativt låg inverkan på Irans politiska initiativtagande, då de präglas av religiösa värderingar.

⁴ The World Trade Organisation

3.3 The Governmental Politics Model

I denna modell måste Irans inre krets och därmed landets styrelseskick och uppbyggnaden av landets statsskick definieras. Som vi vet sedan tidigare är Iran en islamistisk republik där religionen har en ledande roll i samhället och genomsyrar det iranska rättsprincipsystemet.

Den nuvarande högste religiösa ledaren, Ayatollah Khamenei, väljs på livstid av *Expertförsamlingen*⁵ och besitter en central ställning i landet då han tillsammans med presidenten besitter den beslutsfattande makten – det är dessa två individer som tolkar sharialagarna och hur dessa ska reflekteras i Irans politik. Presidenten och tillika regeringschefen, Mahmoud Ahmadinejad, besitter den verkställande makten och väljs på fyra år i vad som inhemskt benämns som demokratiska val, men vars demokratiska grad ifrågasätts starkt av omvärlden (Nationalencyklopedin). *Väktarrådet* består av sex jurister och sex teologer vars huvuduppgifter är att dels godkänna kandidaterna i de allmänna valen men även att tolka och diskvalificera inkomna lagförslag. Denna Väktarrådets jurisdiktion har bidragit till konflikter med de nationella parlamenten som består av 290 ledamöter tillsatta genom allmänna val, men som i praktiken inte har någon beslutsfattande makt alls (Jönsson, 2008:3-4).

Genom tillämpning av *the Governmental Politics Model* ställs Irans ledare i relation till denna inre krets och hur denna påverkar landets beslutsfattande. Kan dessa interna förhållanden leda till en potentiell förstärkning av konflikten med Israel?

President Ahmadinejad som för en förhållandevis starkt offensiv politik och retorik, vilken anses stärka hans och landets maktposition i världen. Hans vilja att inhysa rädsla och respekt hos sina fiender i västvärlden genererar en bild av att det är han som individ som är källan till Irans politik (NY-times, 2011-12-18). Vid vissa tillfällen tycks det dock uppstå en oenighet mellan honom och den Ayatollah Khamenei, särskilt angående Israelfrågan. Som tidigare nämnt har Ayatollah Khamenei det högsta nationella säkerhetsrådet bakom sig som vid ett flertal tillfällen satt sig emot Ahmadinejads hårt förda retorik och utmanande politiska manövrar (Jönsson, 2008:22).

Enligt *the Governmental Politics Model* är denna tendens av meningsskiljaktigheter inom den inre kretsen farlig när det kommer till utrikespolitiskt beslutsfattande. Enligt modellen underminerar detta landets styrande organ samtidigt som det kan försätta Iran i en underlägsen ställning gentemot andra länder i specifika situationer, då beslut tar längre tid att fattas. President Ahmadinejad borde alltså fokusera på att ena den inre kretsens

⁵ Expertförsamlingen består av 86 religions- eller rättslärdar som utses i allmänna val för en åttaårig mandatperiod.

individer och värderingar. Dock har man även kunnat påvisa enade ståndpunkter mellan ex-presidenten Rafsanjani - som fortfarande är aktiv inom Irans politiska krets -, krets, Ayatollah Khamenei och Ahmadinejad då de alla på olika sätt uttalat sig om hur Israel inte har rätt att existera (Jönsson, 2008:31,22). Ahmadinejad och Rafsanjani sägs vara överens om att Israel ska raderas från kartan samtidigt som Ayatollah Khamenei snarare syftar på att Israel inte har rätt att existera då landet är en ”*olaglig enhet*” och en ”*förlängning av fascism*”, och grundar sina argument på islamistiska grundtankar (M. Greenblum 2006:75).

Ahmadinejad tycks genom sitt enorma folkliga stöd förefalla immun mot reformister. Det är även på grund av detta som han tycks ha fått många iranier att ställa sig positivt till ett innehav av kärnvapen. De reformister och övriga som ställer sig negativa till Ahmadinejads politiska medel och roll i världspolitiken försöker den iranska regimen att tysta genom mutor eller andra former av förmåner (M. Greenblum 2006:91).

Sedan valet 2009 tycks det föreligga ett tyst samförstånd mellan omvalde Ahmadinejad och Ayatollah Khamenei, där den sistnämnde bland annat offentligt uttalat sig om att det inte förelåg ett fall av valfusk (något som de flesta anser att det med stor sannolikhet har gjort) och visat sitt stöd för presidentens ståndpunkter i andra utrikespolitiska frågor (Nationalencyklopedin).

Utifrån ovanstående information kan man inte annat än anse att Ahmadinejad är en både politiskt och religiöst stark ledare med en stor samling sympatisörer bakom sig, mutade eller ej. Hans ledarskap har provocerats fram av det religiösa klimatet som råder i Iran och som tidigare nämnts genomsyrar de politiska beslutsfattande organen. Frågan är hur många, om några, som har möjlighet att påverka denna nästintill auktoritära ledare. I enlighet med *the Governmental Politics Model* har Ahmadinejad och Ayatollah Khamenei många individer inom den inre kretsen som påverkar deras beslutsfattande. Detta tycks bero på denna krets odemokratiska tendenser, då majoriteten av de valda individerna är religiöst likasinnade i islams tecken. Modellen menar att stater genom diskussion och förhandlingar ska nå beslut. Samtidigt som spektrat av åsikter inom den iranska regimens inre krets tycks ha minskat på grund av religionens centrala roll, är det svårt att härleda detta vidare till en spekulation kring Irans beslutsfattande organ och dess konstellation då makten är koncentrerad till detta fåtal individer.

Grundläggande för Iran enligt denna modell blir således att man härleder regimens beteende till den ömsesidiga påverkan mellan individerna i den inre kretsen i allmänhet och mellan presidenten och den religiösa ledaren i synnerhet. De kommer att besluta hur landet ska agera i situationen som råder mellan Iran och Israel och hade bara Ahmadinejad och Ayatollah fått bestämma skulle förmodligen en attack mot Israel redan ha skett.

Samtycke är viktigt, enligt *the Governmental Politics Model*, och står individerna oeniga i frågor så måste man genom förhandlingar försöka föra parterna närmare ett gemensamt beslut för att undvika en försämrad

maktposition i världssamfundet. Om Irans regering idag är oeniga eller inte är svårt att påvisa, däremot står de alla under Islams sharialagar och den strikta konstitutionen vilket tycks leda till relativt eniga utrikespolitiska beslut. Beslut gällande dels huruvida det är rätt att anfälla en stat och av vilka legitima skäl, dels huruvida framställningen av kärnvapen är legitimerad eller inte.

4 Analys av Israels politiska initiativ gentemot Iran

År 1948, med anledning av andra världskrigets och förintelsens konsekvenser för det judiska folket, tilldelades de officiellt en del av det brittiska mandatområdet Palestina som nu skulle bestå av en judisk och en arabisk del enligt den förordnade FN-resolutionen. Detta beslut som man hoppades skulle innebära slutet på en era av krig, ledde oavkortat till en ny då de arabiska grannländerna (Egypten, Jordanien, Irak, Libanon och Syrien) motsatte sig erkännandet av den judiska staten Israel och förklarade krig mot landet (Bring 2005:59-60). Sedan dess har landets säkerhetspolitik präglats av både *anticipatorisk*⁶ och *preventiv*⁷ militärt självförsvar, då den allmänna uppfattningen i landet är att kriget med de arabiska grannstaterna varit påtvingade (Aggestam 2004:139).

Självständighetskriget 1948, sexdagarskriget 1967 samt en rad andra militära aktioner från Israels sida har alla från eget håll, och även med medhåll från världssamfundet, legitimerats som anticipatorisk krigsföring. Däremot har Israels militära agerande alltmer kritiserats sedan den första *intifadan* 1987⁸, där mediabilden av konfrontationen med de palestinska styrkorna tydde på en oproportionell brutalitet från israelernas sida vars självutnämnda självförsvarsprincip nu ifrågasattes.

Israel hävdar att på grund av den negativa asymmetrin i den arabisk-israeliska konflikten - där man är omringad av fiender - bör en utvidgad definition av principen utformas till deras fördel där landet även skulle besitta rätten till preventiv krigsföring och inte endast anticipatorisk (Aggestam 2004:143). Hur kan denna nästintill självutformade självförsvarsrätt förklaras utifrån Allison's teorimodeller, i relation till situationen med Iran?

⁶ Anticipatorisk krigsföring, pre-emptive war, tilltas när man vill slå tillbaka mot ett upplevt offensivt hot från en annan stat. Det kan även innebära att man genom attack erhåller ett strategiskt överläge i kriget, innan fiendens hot har materialiserats. Denna krigsföring är legitimerad enligt FN-stadgan, då stater har rätt att skydda sig själva mot överliggande hot (Aggestam 2004:139ff).

⁷ Preventiv krigsföring, preventiv war, är ett medel som tilltas när man vill hindra motparten från att attackera, trots att denna inte uppvisat ett konkret hot. Denna krigsföring är inte legitimerad enligt FN-stadgan och kräver särskilt tillstånd för att få vidtas (Aggestam 2004:139ff).

⁸ Den första *Intifadan* var det första officiella palestinska upproret mot den israeliska ockupationen av Gaza och Västbanken och resulterade i år av militära sammandrabbningar. Den pågick tills Osloavtalet trädde i kraft 1993 och en självständig palestinsk myndighet bildades på PLO:s begäran.

4.1 The Rational Actor Model

Inom denna modell ses den israeliska nationella regimen (och alla andra eventuella regimer) som en individuell politisk aktör vars säkerhetspolitiska initiativ består av lösningar på landets strategiska problem, i detta fall gällande Irans hot om attack, kärnvapenpotential och dess neutraliserande effekt på Israels (Russell 2008:86). Det problem som fokus kommer att ligga på vid applicering av denna modell är därför utvecklingen av kärnvapenindustrin i de båda länderna, samt kärnvapenapprustningen som pågår i regionen.

Hur har och hur kan Israel, som en rationell politisk aktör, besvara denna hotbild, i termer av anticipatoriska och preventiva attacker? Vad skulle en israelisk attack av Iran och deras kärnkraftsverk fylla för syfte och skulle en sådan vara en lämplig utväg enligt denna modell?

Israels säkerhetspolitik har alltid präglats av självförsvar av både anticipatorisk och preventiv karaktär (Krabbe 2011-11-16). Detta tolkas enligt denna modell som ett rationellt beslut, då statens politiska historia har präglats av krig och konflikter med de angränsande arabländerna. Denna självförsvarsprincip, som Israel legitimerar genom referens till FN-stadgans artikel om rätten till självförsvar⁹, är det medel den israeliska regimen har tilltagit för att uppfylla målet om nationens säkerhet och upprätthållande av statens existens. Detta innefattar även Israels förmodade innehav av kärnvapen och vägran att skriva under NPT, då tillgång till detta krigsföringsmedel ses som en sorts säkerhetsförsäkran gentemot landets fiender.

Trots att det i nuläget inte finns någon strategisk *rationell* anledning för en israelisk attack av Iran anser man fortfarande att det föreligger en risk för en framtida iransk kärnvapenattack av Israel, vilket den iranska regimens retorik har antytt (Goodman 2011:11). Den rationella prioriteten för Israel blir därmed att stötta de redan upprättade internationella initiativen för att stoppa Irans utvecklande av kärnkraftsindustrin och i förlängd mening kärnvapen. Skulle detta initiativ fundamentalt misslyckas, måste Israel väga sina möjliga tillvägagångssätt ur ett vinstmaximerande syfte där de måste anpassa sitt agerande efter hur Iran väljer att agera. Då detta är omöjligt att förvissa sig om, innan det kan vara för sent, måste Israel tillta medel i enlighet med deras individuella intressen (Allison, Zelikow 1999:15-17).

En israelisk invasion skulle alltså utföras i ett rent preventivt syfte, trots att det enligt FN-stadgan är förbjudet, för att säkra sin position i regionen och sin rätt till existens. Enligt teorin om terrorbalans och förekomsten av kärnvapen måste Israel, som anser sig vara den sårbara parten i konflikten, väga de potentiella fördelarna med att attackera först, då en iransk inledande attack helt skulle kunna förstöra Israels militära kapacitet. Här måste Israel även väga in Irans relation till

⁹ I detta sammanhang menar artikel 51 i FN-stadgan att stater har en naturlig rätt till (anticipatoriskt) självförsvar till följd av ett väpnat angrepp emot dem. Detta ska dock ske i enlighet med Säkerhetsrådets vidtagna åtgärder gällande situation i fråga.

extremistgrupperna Hamas och Hezbollah vilket kan innebära en gemensamt koordinerad attack (Goodman 2011:11). Det var med anledning av denna rädsla som Israel i maj 2010 bordade den aktivistgrundade organisationen *Ship to Gaza*¹⁰ konvojer som transporterade förnödenheter till det ockuperade Gaza, där Hamas har sitt huvudsäte. Man fruktade att det smugglades in vapen i området vilka skulle kunna komma att användas mot Israel (*the Economist* 2010-05-06). Trots att detta aldrig kunde bevisas, skedde ytterligare en blockad av en sjötransport till Gaza i början av 2011 innehållande vapen som kunde spåras tillbaka till Iran (Dershowitz 2011-11-24). Detta kan i viss folkrättslig mening tolkas som krigsföring, som i detta anseende skulle legitimera en anticipatorisk israelisk användning av militära medel mot Iran.

Vissa menar å andra sidan att det i ett visst anseende föreligger en stabil balans mellan staterna. Förekomsten av kärnvapen i de båda länderna har eskalerat den retoriska konflikten då ett kärnvapenkrig mellan länderna skulle leda till oacceptabelt förödande konsekvenser för den civila befolkningen i området. Något som komplicerar detta säkerhetsdilemma ytterligare är den kärnvapenkapprustning som numera pågår i Mellanöstern till följd av faktumet att Israel besitter, och Iran besitter teknologin för att tillverka, kärnvapen. Många av de länder som påstås ingå i denna anses vara Irans allierade och Israel fiender (Goodman 2011:2,11).

På grund av kärnkrafts och kärnvapens förödande effekt, vilken världen blev brutalt påmind om i och med katastrofen i Japan 2011, anser forskare inom ämnet att ingen rationell aktör skulle tillämpa detta medel i krigsföring. Dels på grund av de praktiska konsekvenserna, men även för att ett sådant initiativ skulle fördömas moraliskt på internationell och nationell nivå. Detta utesluter dock inte möjligheten att Israel i framtiden kan komma att tillta preventiv krigsföring mot Iran, då de är fullt medvetna om konsekvenserna om Irans hot skulle bli verklighet (Russell 2008:87).

4.2 The Organizational Behavior Model

Något som den rationella aktörsmodellen bortser ifrån är olika politiska institutioners inverkan på staters beslutsfattande och hur denna statliga byråkrati begränsar ett lands agerande. I Israels fall kommer fokus att ligga på vilken roll USA som politisk aktör spelar för Israels beslutsfattande gällande bemötandet av Iran, men även problematiken detta innebär för Israel när det kommer till avgörande säkerhetspolitiska beslut i allmänhet. USA:s engagemang i dessa förklaras dels genom *The American Israel Public Affairs Committee* (AIPAC) men även ur deras roll som stormakt och medlem i Säkerhetsrådet. Detta kommer även löpande att ställas i relation till IAEA:s, NPT:s och FN:s roll i diskussionen

¹⁰ *Ship to Gaza* är en transnationell koalition av pro-palestinska organisationer och aktivister med syftet att synliggöra och trotsa Israels blockad av Gaza sedan 2007.

kring Irans kärnvapentechnologi. Vilken roll spelar dessa politiska institutioner i Israels beslutstagande angående hur situationen med Iran ska bemötas?

NPT, som trädde i kraft 1970, grundas på huvudprinciperna att man vill förhindra spridningen av kärnvapen och den nödvändiga teknologin, främja samarbeten för fredligt användande av kärnkraft (energiutvinning) och i sinom tid åstadkomma en kärnvapenedrustning i medlemsländerna i synnerhet och resten av världen i allmänhet. För att upprätthålla NPT:s krav angående dessa tre principer, har IAEA upprättat ett system av *safeguards*, vars uppdrag är att kontrollera medlemsstaternas incitament för erhållande av kärnvapen (källa: NPT och IAEA). Det var inspektörer inom detta system som 2003 upptäckte att Iran undanhållit information angående sitt kärnvapenprogram och att de fortfarande försökte utveckla detta i strid med NPT:s krav på sina medlemsländer. Iran motsatte sig denna information vilken de avvisade som felaktig, vilket var startskottet på en lång karusell med NPT, FN, Iran, Israel och USA som huvudaktörer. Två år senare när diskussionerna riktades mot Irans kärnvapenpotential i relation till deras retoriska fördömanden av Israel konstaterade Israel att en attack av Iran var oundviklig om inte landets kärnvapenframställning lades på is (Greenblum 2006). Israel med stöd av USA menade då att våldsanvändning skulle bli den sista utvägen om FN-sanktionerna mot landet inte gav ett tillfredsställande resultat – nedrustning av Irans kärnkraftsverk och därmed möjlighet att tillverka kärnvapen (Russell 2008:90). Men vad beror USA:s stöd till Israel egentligen på och vilka organisatoriska faktorer avgör detta?

AIPAC är en amerikanskt baserad lobbygrupp vars syfte är att främja pro-israeliska värderingar i USA:s senat och regering. Organisationen anses vara *"the most important organization affecting America's relationship with Israel"* (källa: AIPAC) och stödjer därmed USA:s engagemang i den israeliska säkerhetspolitiken. Kritiker menar att organisationen arbetar på uppdrag av den israeliska regimen och har ett järngrepp om USA:s kongress på grund av organisationens finansiella bidrag. Detta anses ha bidragit till ett oproportionerligt stort inflytande över den amerikanska pro-israeliska politiken i allmänhet. John Mearsheimer och Stephan Walt ifrågasätter på grund av dessa påståenden organisationens ideologiska agenda. *"... The bottom line is that AIPAC, which is a de facto agent for a foreign government, has a stranglehold on the U.S. Congress. Open debate about U.S. policy towards Israel does not occur there, even though that policy has important consequences for the entire world"* (Mearsheimer, Walt 03/2006). Att bevisa om detta faktiskt är fallet är nästintill omöjligt, då sådana transaktioner sker bakom stängda dörrar. Det som dock kan påvisas är AIPAC stödjer USA:s officiella ställning angående Iran-frågan där de diplomatiska och sanktionerade initiativen koordinerade av FN angående landets kärnvapenedrustning i enlighet med NPT-avtalet uppmuntras (Eiland 01/2010). Skulle dessa dock misslyckas skulle USA och Israel gemensamt attackera Irans kärnkraftsverk. Israels incitament till en sådan är självförsvar, frågan är vad USA:s är? Relationen mellan USA och Israel har det konspirerats om sedan 1948 och tycks ifrågasättas vid varje givet tillfälle. Skulle en sådan koordinerad attack utföras av USA som Säkerhetsrådsmedlem eller som Israels allierade? Oavsett så

måste USA stötta de FN initiativ som tilltagits i första hand, till förmån för en eventuell attack koordinerad med Israel.

FN följer sin repertoar av ekonomiska sanktioner och diplomatiska medel i enlighet med NPT angående nedrustningen av Irans kärnkraftsverk. Andra initiativ kommer inte att tas förrän dessa två alternativ är uttröttade och uppenbart verkningslösa. Men vem bestämmer när detta har skett? Ännu har inte en formell deadline satts för när Iran senast måste upphöra med sin urananrikning, då medlemsstaterna i säkerhetsrådet inte tycks komma överens om en gemensam inställning till situationen, med Kina och Ryssland på ena sidan och USA på andra. Då Kina och Ryssland vill värna om sina handelsförbindelser med Iran är det oklart hur de ställer sig till en ekonomisk sanktion mot Iran, samtidigt som USA fruktar ett kärnvapenutrustat Iran och vad detta kan komma att innebära (Cars, Klein 2006:23).

På samma sätt som FN följer sitt ramverk för hantering av situationen, tänker alltså Israel följa sitt. Israelerna är rent organisatoriskt begränsade till tidigare planer de utnyttjat vid hotande situationer – militära aktioner. Israelerna är smärtsamt medvetna om hur tidskrävande en militär mobilisering är och uppges vara redo för att anfälla Iran om de inte avslutar urananrikningen. Ett anfall de, om det så krävs och trots internationella motsättningar, kommer att utföra unilateralt om USA ännu inte går med på att assistera (Cars, Klein 2006:21-23).

Det pågår just nu en ödesdiger balansgång mellan de olika alternativen - FN/NPT:s sanktioner och diplomati, en internationell attack, en amerikansk - israelisk attack och en unilateral israelisk attack – och frågan gällande vilket som kommer att ge resultat först är för Israel mer aktuell idag än någonsin. Detta då Irans första motattack vid ett angripande troligtvis skulle vara Israel. Denna organisatoriska aspekt på konflikten bidrar med synvinklar som *the Rational Actor Model* inte tar hänsyn till, då Israels framtida beslutstagande angående konflikten beror på flera andra organisationer och hur de väljer att fortskrida. Däremot utesluter inte detta att Israel kan ta saken i egna händer, om de inte är nöjda med utvecklingen av de FN-ledda sanktionerna inom en snar framtid.

4.3 The Governmental Politics Model

I denna modell kommer fokus att ligga på det inbördes klimatet i Israels regim. Olika israeliska premiärministrars initiativtagande, säkerhetskabinettens¹¹ inflytande och de religiösa partiernas framfart kommer att analyseras och ligga till grund för en slutsats om hur Israels inre krets har påverkat landets dåtida, och potentiella framtida, säkerhetspolitiska initiativ. Hur har Israel bemött

¹¹ De lagstadgade medlemmarna av säkerhetskabinettet är premiärministern, utrikesministern, finansministern, försvarsministern, säkerhetsministern och justitieministern. Förutom dessa tillkommer det ett selektivt urval av ministrar och experter.

säkerhetsdilemmat mot andra stater tidigare och vad beror dessa beslut på? Kan den idag sittande israeliska regeringen komma att agera militärt mot Iran?

Israels styrelseskick är baserat på parlamentariska och demokratiska värdegrunder. Landets premiärminister, nuvarande Benjamin Netanyahu, är tillika regeringschef i ett flerpartisystem där den exekutiva makten ligger hos regeringen och den legislativa i *Knesset*¹² vilka båda är tillsatta efter ett proportionellt valsysteem. Premiärministern leder arbetet i kabinetten, som främst består av ministrar han själv har utsett men vars komposition även måste godkännas av Knesset (Nationalencyklopedin). Säkerhetskabinetten består av ett selektivt urval av högt uppsatta ministrar och premiärministern själv vars övergripande ansvar är landets utrikes- och säkerhetspolitik med fokus på diplomatiska förhandlingar och beslutsfattande i konflikter och krig. Varje medlems utvärdering av och åsikt om diverse situationer tas in i kalkyleringen för beslutsfattandet kring hur landet skall fortgripa med ett specifikt strategiskt problem. Trots att samtliga medlemmar förmodas dela mål, Israels fortsatta säkerhet och existens, kan deras val av medel för att uppnå detta skilja sig åt avsevärt. Vissa parter förespråkar militära medel, andra diplomatiska. vissa förespråkar militära medel i ett rent säkerhetspolitiskt syfte, andra i kombination till sionistiska värdegrunder¹³ (Goodman 2011:201ff). Då premiärministern inte besitter absolut makt krävs konsensus inför beslutsfattande vilket i kontroversiella frågor, som till exempel frågan om ett kärnvapenutrustat Iran och en potentiell framtida attack, kan vara svårt att uppnå. Hur uppnås konsensus för ett beslut i en situation där de båda parterna i konflikten inte har direktkontakt?

Sedan den islamistiska revolutionen 1979 i Iran har kommunikationen mellan Israel och Iran varit närmast obefintlig och de enbart retoriska konflikterna staterna emellan tycks kunna eskalera till en militär på grund av ländernas ovilja att mötas under diplomatiska former (Krabbe 2011-11-16). På grund av situationens skörbarhet måste respektive nationella regim handla därefter. Här uppstår dock problematiken som denna modell belyser. Olika ledare (och regimer) arbetar efter olika ramverk och i kritiska situationer kan beslut, angående hur man ska bemöta denna, fattas som inte hela den inre kretsen är överens om. Som det nu kommer att påvisas, har det förespråkats både diplomatiska och militära lösningar på Israels tidigare och nuvarande konflikter vilket inte alltid har varit majoritetens vilja. Vissa politiska ledare har handlat för landets bästa, andra för sitt eget. Hirsh Goodman synliggör två olika generationer av israeliska ledare. Den första generationen strävade efter vad de ansåg vara för landets bästa, fredliga avtal med de omkringliggande staterna, trots en stark intern opposition¹⁴. De diplomatiska

¹² Knesset är staten Israels lagstiftande församling som även besitter huvudansvaret vid val av ny president och premiärminister. Församlingen är uppdelad i olika utskott, fördelade i fyra olika varianter: Permanent-, special-, tolknings- och offentliga utskott.

¹³ Sionismens är en religiös tradition som samman knyter judarna till landet Israel med härledning från diasporan (Nationalencyklopedin "sionismen").

¹⁴ Ben Gurion (1948-1953, 1955-63), accepterade en judisk stat utan Jerusalem för ett fredligt syfte, Menachim Bagim (1977-83) slöt fred med Egypten och Yitshak Rabin (1974-77, 1992-95) tog Palestinas Yassir Arafats hand och skrev under Oslo-avtalet – samtliga av dessa beslut togs trots en intern opposition (Goodman 2011:201-202).

lösningarna prioriterades före de militära, vilket kritiker inom den nationella regimen ifrågasatte då de ansågs underminera Israels militära ställning i regionen (Goodman 2011:201-202). Den andra generationens ledare anses vara annorlunda. De byter partier och ideologier av populistiska skäl i ett självuppfyllande syfte, snarare är för det israeliska folkets bästa. I och med denna nya tendens blir koalitioner inte långvariga, statens intressen skiftar därmed och de mindre, i Israels fall religiösa, partierna har vunnit alltmer mark. I det senaste valet 2009 uppkom de till 17 % av rösterna, vilket gav denna grupp av partier en vågmästarroll i kabinetten mellan Arbetarpartiet till vänster och Likudkoalitionen till höger, en roll som gett de religiösa partierna ett oproportionerligt stort inflytande inom Israels politik¹⁵ (Nationalencyklopedin). Trots att de flesta av partierna uppenbarligen har sionistiska tendenser kan detta oproportionerliga inflytande skifta fokus till de religiösa aspekterna av säkerhetspolitiska problem, vilket härleder oss tillbaka till judarnas rätt till existens i landet Israel och de politiska initiativ som tagits för att skydda denna. Dessa sionistiska tendenser tycks leda till ett förespråkande av militära medel, då detta anses vara det mest effektiva medlet för ett upprätthållande av Israels fortsatta existens.

Trots att den officiella ståndpunkten gällande Iran och en förmodad kärnvapenattack är att vänta ut FN och IAEA:s förhandlingar med landet, kan den sionistiska delen av Israels inre krets förespråka alternativet att attackera Iran, innan de med färdigställda kärnvapen kan hota Israels existens på allvar (Russell 2008:86-87).

¹⁵ Det finns ett stort antal olika partier i Israel, de flesta är i detta fall orelevanta att recitera. Förutom de stora partierna arbetarpartiet (Labor party) och Likud, finns Kadima – ett parti bildat av tidigare premiärminister Ariel Sharon, härstammat från Likud, med det främsta syftet att avhysa israeler från ockuperade områden (*the unilateral engagement plan*).

5 Slutsats

Sedan den islamistiska revolutionen 1979 i Iran har kommunikationen mellan Israel och Iran varit närmast obefintlig. Relationen har istället präglats av retoriska uttalanden från båda parterna, där den andres initiativ ofta ifrågasatts och fördömts enligt politiska och religiösa värderingar. Denna brist på kommunikation och förhandlingsvilja gällande gemensamma nämnare är en stor bidragande faktor till den ömtåliga situationen länderna befinner sig i idag, där de enbart retoriska konflikterna staterna emellan tycks kunna eskalera till en militär sammandrabbning på grund av ländernas ovilja att mötas under diplomatiska former. Denna redan kritiska situation i relation till ländernas nuvarande kärnvapentechnologiinnehav leder till ett säkerhetspolitiskt problem vars fredliga lösning skulle gynna hela världssamfundet.

5.1 Hur väl förklarar teorimodellerna situationen?

Trots att vi genom tillämpning av de tre teorimodellerna inte konkret kan svara på vad som kan komma att hända mellan Iran och Israel, har de bidragit till nya synvinklar på problematiken och denna säkerhetspolitiska situations potentiella utfall. Dessa överlappande konceptuella modeller har hjälpt oss att begripliggöra ländernas nutida och potentiella framtida säkerhetspolitiska initiativ gentemot varandra och varför dessa ser ut som de gör.

Enligt *the Rational Actor Model* tycks både Israel och Irans val att besitta kärnvapen vara ett rationellt beslut, då innehavet av dessa utgör en form av säkerhetsförsäkring gentemot respektive lands fiender - däribland varandra. Trots detta påvisar modellen att det vore irrationellt att tillämpa dessa i nuläget, då ett sådant initiativ skulle kunna komma att fördömas av det internationella världssamfundet på grund av dess förödande konsekvenser för civilsamhället. I denna modell har alltså analysen påvisat att ländernas beteende och incitament varit snarlika.

I *the Organizational Behavior Model* skiljer sig däremot respektive lands förklaringsfaktorer åt. Israel verkar i nuläget invänta effekterna av de FN-ledda sanktionerna mot Iran, men har tydligt klargjort att om dessa inte ger ett önskvärt resultat inom en snar framtid kommer de att inleda en militär aktion gentemot Iran, då landets innehav av kärnvapentechnologi och framtida kärnvapen kan komma att hota Israels existens. I Iran ligger den organisatoriska fokusen snarare på den religiösa aspekten. Landets ståndpunkt för vad som borde göras påverkas mycket av de två högsta ledarna som anser att Israel inte har rätt att existera. Utifrån denna vetenskap kan man fråga sig varför en kärnvapenattack av Israel ännu

inte har ägt rum, och svaret verkar ligga i frånvaron av en fullständigt utvecklad kärnvapentechnologi och därmed ett militärt underläge. Varför denna modell är svår att applicera på Irans utrikespolitik beror på religionens oproportionerliga inverkan på landets organisatoriska instanser. Å ena sidan är detta positivt i den bemärkelsen att modellen faktiskt belyser religionens relevans i iranskt beslutsfattande, å andra sidan negativt då man ser de diktatoriska tendenserna som genomsyrar regimen. Den iranska regimen och de religiöst präglade organisationerna har därmed samma medel och mål vilket motarbetar denna modells syfte. Om man enbart utifrån *the Organizational Behavior Model* vill dra en slutsats om dessa religiöst präglade organisationers inflytande i den iranska regimen kan en attack av Israel komma att ske.

I kontrast till *the Rational Actor Model* och *the Organizational Behavior Model* som var väl lämpade att applicera på situationen, står *the Governmental Politics Model*. Denna modell har varit problematisk att tillämpa, då informationen vi lyckats erhålla om regimernas inbördes installation varit ytterst begränsad. Detta har medfört att analysens tredje del blivit av en mer generell karaktär, där betydelsen av ländernas medlemmar i den inre kretsen och deras respektive religiösa och militära bakgrund har lyfts fram som orsaker till potentiella säkerhetspolitiska beslut. Vi har inte heller haft tillgång till material från något av respektive lands inre kretsar, utan använt oss av redan publicerat sådant. Detta leder oss till slutsatsen att *the Governmental Politics Model* kräver en djupare studie och större tillgång till primärmaterial än de andra två för att en rättfärdig analys ska kunna genomföras.

Modellerna har alltså i viss mån varit relativt svåra att tillämpa på situationen mellan Israel och Iran, samtidigt som de har erbjudit olika perspektiv på hur ländernas initiativ kan analyseras. *The Rational Actor Model* tycks vara den modell som bäst beskriver Irans och Israels beteende i denna konfliktsituation. Däremot inser vi vikten av att komplettera teorimodeller i allmänhet, då i detta fall *the Organizational Behavior Model* och *the Governmental Politics Model* belyser aspekter av konflikten som *The Rational Actor Model* bortser ifrån. Detta innebär dock inte att samma slutsats nödvändigtvis nås vid analys av konfliktsituationer med andra förutsättningar, utan detta gäller för vår specifika frågeställning och tillhörande avgränsning.

5.2 Varför har Iran och Israel inte attackerat varandra?

Skillnaden mellan ett kärnvapenkrig och ett konventionellt krig är central i frågan varför en militär sammandrabbning mellan länderna ännu inte har ägt rum.

En kärnvapenattack mot ett annat land är i grunden svår att legitimera ur ett folkrättsligt perspektiv på grund av dess oproportionerliga destruktivitet för civilsamhället. För att kunna tillta detta medel måste således Israel eller Iran nyttja detta i form av anticipatoriskt självförsvar, vilket förutsätter att det andra landet

inlett krigsföringen. En sådan attack skulle därmed ske i ett för det attackerade landet förebyggande syfte då preventiv krigsföring är olaglig i folkrättslig mening.

Både Iran och Israel besitter starka positioner i Mellanöstern, vilket är ett skäl till den ömsesidiga hotbilden av varandra. Detta hot underbyggs dels av kärnvapenframställningen i respektive land men även av deras respektive allierade. Denna hotbild utgör ett upphov till det säkerhetsdilemma som föreligger mellan länderna, där de båda agerar med syftet att i rationell mening skydda och stärka den egna staten. Den aggressivt förda retoriken mellan länderna kan även den förklaras som ett medel för att stärka sin position i regionen, både politiskt och religiöst. För att ytterligare stärka sin position behöver Iran och Israel underminera varandras ställningar, vilket dock ur en rationell synvinkel inte kan göras genom en kärnvapenattack då den skulle innebära en alltför stor civil förlust. Kan den infekterade relationen mellan länderna förbättras?

Irans vilja att dominera Mellanöstern och bibehålla sin position som stark stat i relation till religionens betydelse i landet utesluter diplomatiska lösningar. Deras inställning till Israels existens i regionen tycks snarare försämrats allt eftersom, grundat i deras historia av patriarki och religion. Den kritiska situationen mellan USA och Sovjetunionen i oktober 1962 följde samma mönster men i kontrast till den relativt stabila situationen gällande kärnvapenkapacitet står situationen mellan Iran och Israel, som i den meningen fortfarande är instabil på grund av den obefintliga kommunikationen. Detta i relation till de politiska och religiösa värdeladdade skiljaktigheterna länderna emellan bidrar till konfliktens omfattning. Utifrån den empiriska grunden denna uppsats beskrivit och ovanstående slutsatser tycks en fredlig lösning på konflikten vara utesluten.

Båda staterna tycks invänta att den andra ska begå en handling som kan tolkas som en inledande attack. Det ligger i både Israels och Irans intresse att finna rättfärdiga incitament ifrån den andra att agera, vilket tycks kunna skådas i de bådars upprustning av kärnvapentekniken och militären, då en kärnvapenattack i sådant fall skulle kunna legitimeras som anticipatorisk krigsföring. Frågan om en militär sammandrabbning kommer att ske och vem som i sådant fall blir den första att agera återstår och utgör en kritisk fråga i dagens säkerhetspolitiska diskussioner.

6 Referenser

6.1 Litteratur

- Aggestam, Karin, 2004. *(O)rättfärdiga krig*. Upplaga 1. Stockholm: Studentlitteratur AB.
- Allison, Graham, 1999. *Essence of Decision – Explaining the Cuban Missile Crisis*. Upplaga 2. USA: Wesley education publishers inc.
- Arreguin-Toft, Ivan- Mingst, Karen, 2011. *Essentials of International Relations*. Upplaga 5. USA: Norton & Company Inc.
- Baylis, John- Owens, Patricia- Smith, Steve. 2008. *The Globalization of World Politics*. Upplaga 4. New York: Oxford University Press.
- Bring, Ove, 2002. *FN-stadgan och världspolitiken: om folkrättens roll i en föränderlig värld*. Upplaga 4. Stockholm: Norstedts juridik
- Bring, Ove- Körlof, Anna, 2002. *Folkrätt för totalförsvaret: en handbok*. Upplaga 3. Stockholm: Norstedts juridik
- Esaïsson, Peter- Gilljam, Mikael- Oskarsson, Henrik- Wängnerud, Lena, 2010. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Upplaga 3:4. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Goodman, Hirsh, 2011. *The anatomy of Israel's survival*. Upplaga 1. USA: Public Affairs
- Howlett, Darryl s. 386-399 i Baylis, John- Owens, Patricia- Smith, Steve. 2008. *The Globalization of World Politics*. Upplaga 4. New York: Oxford University Press.
- Schelling, Thomas, 1960. *The Strategy of Conflict*. Cambridge: Harvard University Press.

6.2 Artiklar

- BBCnews, 2006-02-13. *“Iran resumes nuclear enrichment”*. http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/middle_east/4709490.stm. Hämtad 2011-11-24.
- Dershowitz, Alan M., 2011-03-17. *“Israel Now Has The Right To Attack Iran's Nuclear Reactors”*. Hämtad 2011-11-24.

- Greenblum, Benjamin M., 2006-11-16, "the Iranian nuclear threat: Israel's options under international law", Houston Journal of International Law.
- Jerusalem post Editorial, 2011-11-03. *Iran in the media*
- Kreiger, David, 2006, "Iran, international law and nuclear disarmament", The International Journal of Humanities and Peace.
- Krabbe, Mons, 2011-11-16, "Israel bör ta ett stort ansvar för Irans kärnvapenprogram", Newsmill.se.
- Mearsheimer, John; Walt, Stephen, March, 2006. (PDF). *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*. USA: Harvard University.
- Russell, Richard L., 2008, "Instincts and the Dangers of Nuclear Weapons in Iranian hands", JFQ, issue 50.
- Sagan, Scott D., Waltz Kenneth N., 2002. "The Spread of Nuclear Weapons: A Debate Renewed". New York: W.W. Norton.
- The Economist; 6/5/2010, Vol. 395 Issue 8685, p13-13, 1p, 1 Color Photograph "Israel's siege mentality". (cover story)

6.3 Tidskrifter

- Jönsson, Per. "Iran – varken demokrati eller diktatur". *Världspolitikens Dagsfrågor* vol. 4, 2008. Utrikespolitiska institutet. S. 3-4, 17-18, 22, 31.
- Kilander, Magnus. "Vägval för Iran". *Världspolitikens Dagsfrågor* vol. 11, 1999. Utrikespolitiska institutet.
- Cars, Hadar- Klein, Ernst. "Israel och säkerheten". *Världspolitikens Dagsfrågor* vol. 3, 2006. Utrikespolitiska institutet. S. 21-23.

6.4 Övrigt referensmaterial

- Förenta Nationernas (FN) stadgar, erhållna via <http://www.un.org>
- Nationalencyklopedin
- The treaty on the non-proliferation of nuclear weapons (NPT), erhållna via <http://www.un.org>